

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De vtilitate diuinæ præsentiaë. Cap. I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

aditionis ineffacta & incompofita fimplicitas, decora mihi videbatur, & conueniens perfectioni Chriftiani hominis, cuius eft, non ad oftentationem magis fcribere quam ad publicam utilitatem. Hoc imitari conor.

CAPVT PRIMVM.

De utilitate diuine præfentia.

h. Cl. c. 70. h. p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Exercitium præfentia Dei, ex recordatione Dei, & ex breuibus orationibus, ut vocatur à Calliano, seu ut appellatur à S. Auguftino, & S. Bernardo, ex breuiffimis, & repitum quodam modo iaculatoris orationibus contextum, quibus, ut loquitur S. Auguftinus, à Deo iacuntur & fugiuntur corda, & amor excitatur Deū fugitans, & quæ, ut ait B. Laurentius Iuftinianus, sunt, opus fpiritalis arcus, & fancta orationis, & funt fugite contra aduerfarios directa, ignita nimium orationis defideria, & importuna supplicationum vota, quæ à Chrifti militibus in calum corde tacito deficiunt: omnes ferunt, celeriter emittuntur, hoftes non fruunt propius accedere, & afcenforem frequenter unico profternum illius Dei quippe in illa præfentiam videns, pugnant illius terga conuertit. Has rectè appellat Tertullianus: orationes sine agmine verborum, & Abbas Ifaac apud Callianum commendat, tanquam pura libamina, & facrificium verum fpiritus contribulatis, iuftitiae laudis salutarem oblationem, veras ac pingues hoftias: holocaustum a medullata. Hoc inquam exercitium diuinæ præfentia, ab omnibus vitæ fpiritalis Magiftris valdè laudatum, & à Sanctis omnibus, ab ipfo mundi exordio, frequentatum eft. Et quidem ab Abbate Ifaac, vique adeo commendatum, ut dixerit, hunc effe finem totius perfectionis, ut eò vique extenuata mens ab omni fua carnali, ad fpiritalia quotidie fublimetur, donec omnis eius conuerfatio, omnis voluntas cordis, vna & iugis efficiatur oratio. Et quidem cum tanta perfectione, quantum requirit Abbas Moyfes, dum docet, Hunc nobis principalem debere effe conatum, hanc immobilem deftinationem cordis noftri iugiter affectandam, ut diuinis rebus ac Deo mens femper imbareat. Intellige, quantum patitur ftatus huius vitæ. Hoc inquam exercitium, eft magni momenti in vita fpiritali, & varias habet utilitates, quæ videri poffunt apud alios auctores præfertim apud Aluarez de Paz tomo 3. de Inquifitione pacis, & alios, quos non tranfcribendo, adferam ea quæ ex communibus & antiquioribus fontibus deriuauit. Eam etiã ob caufam, quia, ut fcribit Ribadeneira in vita S. Ignatii, hunc familiare noftris optabat effe, ut Deum in rebus omnibus præfentem cererent, & mentes fuas, non in oratione tantum, ad caeleftia attollerent, fed vniuerfas res, atque actiones fingulas, in Deum referrent: neque minore deuotionis fpiritu in actione, quam in ipfa meditatione fentirent. Et hanc quidem orandis vniuerfas adiuuam, cum in aliis, tum verò in ho-

minibus pie occupatis, tanquam magis expeditam probabat. Et cum Sanctus Pater interrogatus fuisset à P. Brandano in Lufitaniam difceffuro, in quibus deuotionibus fcholasticus focietatis dum vacat literarum ftudijs, fe exercere deberet, refpondit: eum, præter auditionem quotidianam Miffæ, & examina confcientia & vnam horam orationis (prout tunc fiebat) & confeffionem ac communionem oclidianam, poffe fe exercere, in querenda Domini noftri præfentia in omnibus rebus: in conuerfando, in ambulando, in afcendendo, in guftando, in audiendo, in cogitando, & in omni re quam facimus: cum certum fit exiftere Diuinam maieftatem in omnibus rebus, per præfentiam, potentiam, & effentiam. Et hunc modum meditando, inueniendo Dominum noftrum in omnibus rebus, effe faciliorem, quam fi eleuemus nos ad res diuinas cogitandas magis abftrectas, faciendo nos cum labore illis præfentes: & pariet hoc exercitium bonum (fi nos difponemus) magnas vifitationes Domini, quamuis in vna breui oratione fiat. Præterea, poteft fe exercere in offerendis fapè D. Deo noftro fuis ftudijs, & laboribus eorum, quos pro eius amore fubimus, poftponendo noftros guftus, ut aliqua ratione fua Maieftati feruiamus, adiuuando illos, pro quorum vita ille mortuus eft. Et de his duobus exercitijs nos poffumus examinare. Hæc funt formalia verba S. P. Ignatii ab illo Hifpanicè prolata, & à P. Ioanne Polanco eius fecretario pofttea fubferipta, quæ ad meas manus venerunt. Mihi omnium maximè placent iftæ huius diuinæ præfentia utilitates folidæ, & magni momenti, quæ debent mouere quemuis perfectionis acquirendæ ftudiofum, ad occupandam mentem feridè in hac diuinæ præfentia exercitatione practica.

Prima utilitas, eft velut fundamentum vitæ fpiritalis, (& fine quo amplè exquisito inanis eft labor) quia per hoc exercitium, homo præferuatur à peccatis: ut patet experientia, & docent Sancti Patres S. Ephraem: Si orationem, inquit, operi præmiferis, aditus in animam peccato non patebit. Idem dicit Clemens Alexandrinus, S. Bafilius, S. Ambrofius, S. Hieronymus, S. Thomas, & alij Sancti. Nam, fi hominem cum præfentem intuemur, inquit S. Chryfoftomus, tum ad peccandum tardiores redimur, fapè autem, & feruos modeftiores fubueriti, abfurdè nihil admittimus, confidera, quantum adepturi fumus fecuritatem, fi nos contigerit Deum afcendè in oculis ferre. Et in Pfalmum 140. Vbi eft Dei memoria, illic eft peccatorum obliuio, & malorum interitus. Et his omnibus antiquior S. Ignatius Martyr, ep. 17. ad Memento Dei, ait, & non peccabis. Hoc exercitio armata Sufanna, generosè refpondit impuris ludicibus, fe ad peccandum inducentibus: Anguftia funt mihi yndique: fi enim hoc egero, mors mihi eft. fi autem

MS. At. chiu. Romani.

3. Eph. de orando Deo. Cl. l. 3. pæd. c. 5. Baf. Reg. f. fufa. Amb. l. 2. in Pf. 118. Hier. in c. 5. Ezech. Th. Op. 51. & 58. cap. 2. Chr. h. 4. ep. Rom.

ep. 17. ad Memento Dei, ait, & non peccabis. Hoc exercitio armata Sufanna, generosè refpondit impuris ludicibus, fe ad peccandum inducentibus: Anguftia funt mihi yndique: fi enim hoc egero, mors mihi eft. fi autem

4.
Sur. ex
Metaph.
1. Febr.
virec. f.

autem non egero, non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absq[ue] opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. Hac cogitatione presentis Dei, & omnia cernentis, S. Ephraim impurae mulieris petulantia compeccit. Cum enim ad eum flagitij causa accessisset, conuersus ad eam, Si vis, inquit, nos ambos simul dormire, non in alio loco tecum congregiar, nisi in medio ciuitatis: sed non, inquit, pudore & rubore afficiamur. à videntibus hominibus, si sic nos ibi iaceamus in medio. Capta est mulier, que voluit capere impatientem animam & inexpugnabilem, vt qua nec hoc antea quidem cognouerat, quod dicit Salomon, Oculi Domini altissimi sunt innumerabilibus partibus sole splendidiores, qui intuentur omnes vias hominum. Cum statim itaque verbum apprehendisset meretrix, contra intulit vir praclarus; Si ergo hominum iudicasti oculos satis esse, ad pudore afficiendam animam; & à mala actione abducendam, Dei oculos, qui omnia intuentur, tam quam clam, quam qua aperte sunt, non multo magis reuerbimur & extimescemus, & à re mala abstinemus: qui semper nobiscum habitantem in nobis excitat conscientiam, & ex ea nobis referuat tormenta, qua finem non accipiunt: Hec suffecerunt, non solum ad meretrici persuadendum, vt abstineret ab improba in eum libidine, sed vt priorem etiam eam malorum pœniteret, & adferret mutationem totius vita & sententia.

or. 2. de
precat.

Quis enim, inquit S. Basilus, vniquam eorum, qui credunt Deum in omni loco esse, & iis rebus que sunt interesse, ac adesse vnicuique actioni; voluntatesq[ue] cordium prospicere, aut cogitationem prauam suscipiet, aut scelera patrabit verum, tum primum homines ad scelera patranda descendunt, cum aut Deum non inspicere, aut illi cura non esse, qua hic geruntur, autumant. Sandè si Timothei cuiusdam, viri Sancti, tanta fuit reuerentia, & à virtute qua in eo cernebatur ab aliis, tanta vtilitas, vt etiam sola recordatione, vt scribit S. Isidorus Pelusiota, eos, qui ipsius (mortui) meminerunt, in officio continerent, quanto magis recordatio Dei viuentis & presentis, idem praestabit. Continua enim Dei recordatione, inquit S. Ephraim; turpes animi passiones recedunt, instar maleficorum, Praetors accedente. Nec tantopere mirum, lumine fidei illustratos homines, memoriam à peccatis: magis mirum, hoc remedium etiam suauissime Ethnicos. Magna pars peccatorum tollitur, inquit, Seneca: Si peccaturis testis assistat, aliquem habeat animus quem reueretur, cuius auctoritate, etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem qui sic aliquem vereri potest, vt ad memoriam quoque eius se componat atque ordinet! Qui sic aliquem vereri potest, citò erit verendus. Elige itaque Catonem: si hic videtur tibi nimis rigidus, elige remissioris animi Lelium: elige eum, cuius tibi placuit & vita & oratio: & ipsum ante te ferens, & vultum ipsum tibi semper ostende, vel custodem, vel exemplum. Et cum citasset Epicuri sententiam: Sic fac omnia, tanquam spectet aliquis, subdit: Prodest sine dubio custodem sibi posuisse, & habere quem respicias, quem interesse cogitationibus tuis iudic-

l. 3. ep. 51.

de virtut.
ac.

5.
epist. 11.

ces. Hoc quidem longe magnificentius est, sic viuere, quam sub alicuius boni viri ac presentis semper oculis: sed ego etiam hoc contentus sum, vt sic facias quacunq[ue] facies, tanquam spectet aliquis. Omnia nobis mala solitudo persuadet. Cum iam profeceris tantum, vt sit tibi etiam tui reuerentia, licebit dimittas pedagogum. Interim te aliquorū auctoritate custodi. Ideo M. Crassus, praestans Orator, cum praesentem haberet virum grauem Mutium Scæuolam, & petens consulatum, vellet pro more blanditi populo, palpare obuios atque presare; Quas, inquit, Multi, paulisper abscedas, nec comitatu tuo me honorari putes, impedis honorem meum: te spectante, ineptus esse non possum. Si ergo apud Ethnicos profuit cogitatio presentis viri grauis, quanto magis apud nos, Dei presentis memoria valebit: Et quod magis nos excitare debet, scribit Epicetus apud Atrianum: lib. 2. cap. 8. In te ipso Deum gestas quem coquinari abs te non sentis. Impuris enim cogitationibus sordidissq[ue] id facis. Quid si Dei effigies quadam adesse, non induceres in animum tale quid ageres Deo autem ipso presente in penetrabilibus, & inspiciente omnia atque audiente, non pudet te ista cogitare & facere, propria naturæ ignarum, & dignum, cui Deus sit iratus: Quin etiam Deum, suum cuiq[ue] curatorem genium apposuit, inquit idem, qui custos esset vigilantisissimus, & quem latere nihil posset aut fallere. Quamobrem clausit animum & valus, cum in tenebris confederit, nolite vos dicere solos esse, non enim estis soli, sed Deus intus & vester genius non abest. His equidem, lumine ad videndum & ad cognoscendum vestra opera nihil opus est. Vnde mirum non est, S. Tobiam senem, qui filium Tobiam ab infantia docuerat timere Deum, & abstinere ab omni peccato, cum se putaret morti esse proximum, inter alia monita filio reliquisse: Omnibus diebus vita tua in mente habeto Deum: & veluti fructum huius memoriae subdit: Et caue, ne aliquando peccato consentias, & praetermittas praecepta Domini Dei nostri. Praestat hoc Dei memoria, dum per eam Deum aduocamus ad cor. Nam, vt ait B. Macarius: Cum Dominus viderit, quod anima colligat se ipsam, pro viribus suis semper Dominum quaerens, noctu diuque expectans, atque clamans ad eum, quem admodum mandauit, citra intermissionem in omni negotio precari, eam expurgatam ab omni malitia sua, irreprehensibilem, & immaculatam sponsam ipse sibi constituet. Quocirca meritò B. Laurentius Iustinianus, libro de compunctione & complanctu Christianæ perfectionis, munditiam cordis praecipue provenire dicit, ex iugi Dei visione, ac familiari eius allocutione. Hic est ergo primus fructus Diuinæ presentia, abstinere à peccatis, quod tanquam fundamentum primū cuiuslibet iusto, cordi esse debet, volenti in fundamento altero humilitatis erigere ædificium diuinum virtutum.

Quapropter quemadmodum monet S. Didochus: Degamus in hac vita fallaci, semper in profundum cordis nostri cum perpetua Dei memoria, tanquam oculis captis intuentes omnia; profectò enim ad

Mamet.
tinus in
panegy.
Iul.

l. i. c. 14.

6.
Tob. 2.
10.

Tob. 4. 6.

h. 31.

c. 56.

spirit.

spirituale studium virtutis perinet, adimere semper a-

las desiderio earum rerum, quas videmus.

Secunda vilitas est Dei recordationis, quod animam à peccatis commissis purget, scilicet venialibus, quæ per pios affectus, Dei recordatione excitatos, vt docent Theologi, abolentur. Qui vult cor suum purgare, inquit, S. Diadochus, semper illud recordatione Domini Iesu inflammet, in eo solam occupatus, & hoc tantum sine intermissione agens, quantum patitur status huius vitæ, & occupationes alie. Non oportet enim quandoque orare, quandoque verò non, eos qui volunt labem suam abittere, sed potius dare semper operam orationi, in custodia mentis, tametsi extra Oratorium sint. Vt enim cum quis vult aurum purgare, si paulisper ignem in fornace cessare sinat, facit, vt rursus materia auri qua purgatur, duret, sic qui aliquando memor Dei est, aliquando non est, quod in videtur per orationem comparare, hoc perdit otio. Est autem eius qui studio virtutis tenetur proprium, id quod est in corde terrenum, recordatione Dei consumi. Vt anima, consumpta ad hunc modum paulatim vitio, ab igne huius bonæ recordationis, ad splendorem sui naturalis, cum maiore gloria perfectè rideat.

Tertia vilitas, memoria Dei præsentis, & omnia videntis, non tantum à peccatis retrahit & purgat, sed opera nostra, & verba, reddit sancta & perfecta. Nam, vt ait S. Augustinus. Nobis magna necessitas est imitari in se rectè, viuendi, qui cuncta facimus ante oculos Iudicis cuncta cernentes. Imò vt scribit B. Laurentius Iustinianus libro de gradibus perfectionis, Nihil reor sit efficere ad internam adipsendam munditiam, & ad virtutis arcem ascendendam &c. quemadmodum cogitare se ad stare ante oculos Iudicis cuncta cernentis. Ideò meritò dicitur: In conspectu eius sanctificabunt animas suas. Hoc Deus ipse medium Abrahamo proponit: Ambula coram me, & esto perfectus; quia perfectionis operum, causa est, operari veluti vidente Deo. Quemadmodum domus, ait B. Macarius, qua Dominum præsentem habet, & in se manentem, omni pulchritudine & decore seatur, siquidem Dominum cum spiritalibus suis thesauris in habitatem habet, & aurigam: Et, vt ait S. Chrysostomus, per orationes frequentes velut irrigantem nos. Decet nos, inquit, per Apostolum doctos, cum precatione vitæ cursum peragere, atque hac mentem assidue rigare, siquidem hoc omnes homines non minus opus habemus, quam arbores aquarum humore, neque enim valent illa fructus producere, nisi bibant humorem è radicibus, neque nos pretiosus peratius fructibus poterimus esse grauidi, nisi precibus irrigemur. Vti iterum hoc ipsum in fine huius Opusculi ostendamus, explicans tertium, & vltimum punctam, requisitum ad præsentiam Dei. Meritò itaque B. Laurentius Iustinianus monet: Vro perfectò, & ad perfectionem currenti, iugiter debet esse Dei visio, ac familiaris eius allocutio, qui in spiritu iudicij, & spiritu ardoris, opera sua disponit, non ex naturali intelligentia acumine, sed ex assidua mentis benedictione in Deum, atque contemplationis acquisi-

Tom. 2.

to habitu, per quem sapientia percipit donum, & ignotum caritatis affectum. Efficitur, qui talis est, alter quam fuerat, Diuino id operante contubernio. Fulget tunc mens sapientie splendore, & cor caritatis incendio concrematur. Vtrumque enim diuina agitur cognitione qua semper viget in Dei præsentia pie cogitata.

Quarta vilitas est remedium acedia, quæ solet pios homines inuadere, postquam peruenerint ad hunc felicem statum, de quo iam locuti sumus, prouenientem ex Dei præsentis recordatione. Qua de re pulchrè differt S. Diadochus: Cum coeperit anima nostra non amplius ea qua pulchra & iucunda sunt, concupiscere, tunc eam desideriosa quedam mens, vt plurimum subit, qua neque officio sermone eam sine libenter seruire, neque expeditum desiderium futurorum bonorum ei relinquit: imò & hanc caducam vitam, ceu valde inutilem habet, vt non habentem opus virtutis dignum: ipsamq; cognitionem pro nihilo ducit, antequam aliis quoque multis tributa sit, aut tanquam nihil perfectum nobis significare promittat. Hanc autem tepiditatis & corporis aegritudinem fugiemus, si menti nostra valde angustos meatus desinemus, vt solum Dei memor sit. Hac enim solummodo ratione, ad suum reuersa feruorem poterit rursus ab illa per seignitem distractione sine dolore remoueri.

Quinta vilitas, Talis orandi modus est representatio cælestis beatitudinis in Patria, in qua Beati perpetuà Dei visione fruuntur, sed vtilior quodammodò, ob perpetuò crescentia merita vitæ æternæ. Vnde operari omnia cum Dei memoria, est quædam inchoata beatitudo. Hinc S. Nilus Abbas in Opusculo, cui titulus, Diuersa capita, initio ait: Semper de Deo cogita, & mens tua cælum cum Angelis fiet. Nam si contemplatio huius vitæ, est quædam participatio Dei visionis, vt docet S. Augustinus, ac proinde inchoata quædam beatitudo; cum tamen contemplatio, vt docet S. Gregorius, & S. Thomas, & S. Bernardus diu durare non possit; magis hoc exercitium diuinæ præsentia, ob maiorem diuturnitatem, imò continnam, in operibus omnibus, Dei memortiam, erit quædam, & si non ita perfecta, si militudo, & inchoatio beatitudinis cælestis, vt eam appellant Abbas Isaac apud Cassianum, non quidem facis ad faciendam, sed per fidem in enigmate expressa. Ac proinde in hoc exercitio occupare se debent, omnes perfectionis amantes. Meritò ergo B. Baptista Verana; monialis Franciscana, monebat: Quantum potes, habe mentem in Deo fixam: quantum tibi concedet tua fragilitas, & diuina gratia. Hac est magis vtilis & necessaria res, quam possit facere seruus Dei. Hoc sanctificat mentem, calefacit affectum, illuminat intellectum; & seruit pro freno, ad cauenda peccata venialia: est scopus vitiorum, & preparatio ad orationem, ad quam multi euntes, non sentiunt deuotionem, sed ariditatem & fastidium mentis: & postea dicunt se non habere gratiam orationis: & tamen non est sic, sed totum hoc inde euenit, quia

non direxerunt cogitationem suam in Deum, que preparat sedem ad orationem mentalem. Vnde is qui cogitat de Deo, citò peruenit ad finem desideratum, sine morâ temporis, quia preparauit locum Domino: & recipit gratiam lacrymarum, compunctionis, gustus, & deuotionis. Hoc est signum infallibile, maius omnibus aliis, ad cognoscendum, si aliquis est scriptus in libro uitæ. Quia sæpe cogitando de Deo, argumentum est, supremam bonitatem nostræ recordari. Et habeas pro certò, quòd sapius eius recordaris, eòd sapius ille recordabitur tui. Hoc Beata Baptistæ fuit demonstratum à spiritu sancto, vt eius anima magis accenderetur ad hoc Angelicum exercitium. Ex hoc exercitio, (pergit Auctor eius vita) tres effectus habuit: Primum, Fecit illud eam caecam ad videndos defectus proximi. Secundo, Animam cordiali deuotione ornauit. Tertio, Concessit ei loqui de Deo amorosè, & cum utilitate audientium: quia ex abundantia cordis os loquitur. Vas illud vinum effundit, quod continet. Multi procurabant mundiciam cordis, per viam valde longam & laboriosam, ieiunando, vigilando, cadendo se dormiendo in terra, in frigore & calore corpus affligendo, & totum hoc pro obtinenda puritate interiore, in qua possidetur consummatio perfectionis. Sed hæc Beata Baptistæ, tenebat tanquam securissimam veritatem sæpe cogitando de Deo, hoc donum acquiri citius, melius, & cum minore labore. Stultus esset, qui cum posset Romam peruenire vno die, per viam planam & facillimam, vellet consumere quatuor dies, & ire per viam asperrimam, & difficilem. Hæc de ea Chronicon Franciscanum. Mirum ergo non est, quod cum Deus sciat valde vilem esse huius diuinæ presentie cogitationem, ad eam sæpe excitandam, inter alia media voluerit esse molestias, quæ bonis, inferuntur à malis. Idèd, (inquit S. Birgittæ) Christus Dominus) permittuntur mali viuere cum bonis ne boni dissoluantur nimia letitia, vel dormitent acedia, & vt frequenter habeant ad Deum oculos. Hoc est, quod, ait S. Diadochus: Sæpe gratia presentiam suam celat, vt acerbitate, & molestia demonum, animam veluti impellat, vt eum omni metu ac magna submissione auxilium Dei quaerat, malitiam inimici sui paulatim agnoscat, quæ admodum si mater puerulum suum lactentem, & leges sugendi detrectantem, paulisper ab vlnis suis repelleret, vt perterritus à quibusdam deformibus hominibus circumstantibus, aut bestiis qualibuscumque ad sinum matris cum magno timore & lacrymis reuertatur.

11. **cap 88.** Sexta utilitas, quam Dei memoria patit, iudicio S. Diadochi est, quòd gratia Dei omnes sensus nostros in sensu quodam profundo illuminans, cogitationes nostros veluti comburit: cor verò in pace quadam amicitia firma ac constanti dulcedine perfundit: facitque, vt spiritualia, & non iam quæ secundum carnem sunt, mente agitemus. Hoc certissimo experimento sentiunt in se, perpetuè (quantum fieri potest in hac vita) Dei memoriam intenti.

12. **Reg 5.** **fusa.** Septimâ utilitatem ex Dei presentia cogitatâ prouenientem, affert S. Basilus, contemptum humanorum respectuum, ob quos multi, (proch

dolor) dum malunt magis placere hominibus quàm Deo, & illorum potius accipere gratiam & fauores, quàm Dei; & magis timeant offensam hominum, quàm Dei, multa bona omitunt, & erubescunt facere, & multa peccata committunt, ac multis imperfectionibus se cõtaminant, & hoc modo, multis in celo coronis se priuant, & grauissimis Purgatorij penis se reddunt obnoxios. Qui ita animatus sit, ut ne mandata quidem Domini ad gratiam horum exequi possit. Neque est enim quisquam, qui vbi verè presentior est adesse aliquem sibi peruasit, eo spreto, se ad minus presentiam, conuertat: quin contra potius, si aliquando incidit, vt quæ facit, ea clarioris illius opinione ac iudicio approbentur, ab altero autem illo reprehensa videantur, hæc dabit, ille spreto inferiori vituperatione, clarioris illius approbationem antiquiorem habebit. Quòd si hoc in hominibus contingit, quid tandem parandum sit, animum, qui modò sanus sit ac sobrius, si verè Deum adesse sibi peruasit, omniaque, quæ placent, vt intelligat Deo, conuersum iri ad accipendam ab hominibus sui existimationem, aut neglectis Dei præceptis, hominum esse consuetudini & ingenio seruaturum: aut vllius dignitate exterius, de statu dimouebitur. Hoc modo affecta mens erat illius, qui dixit: Loquebar de testimonio tuo in conspectu Regum, & non confundabar.

13. Oñta utilitas Dei memoria est, cognitio peccatorum nostrorum, nobis necessaria, vt ea vitemus & commissa expicimus, ac ita mundissimos nos Dei oculis representemus, & expediti simus, ad rectum in caelos ingressum post mortem. Paucissimorum est, inquit, S. Diadochus, cap. 27. lapsus suos perfecte cognoscere, eorum quorum mentibus nunquam exidit memoria Dei. Quemadmodum enim nostri corporis oculi, cum sunt cuncta possunt cernere, etiam culices in aëre volitantes; cum verò turbati sunt, aut humore quodam suffuso septi, si quid in eorum aspectum incurrat grande, hoc renuiter cernunt, minuta verò non sentiunt: sic anima, si ardorem ea cupiditate mundi collectum studiosè restinxerit, etiam valde parua errata pro grauisimis ducens, lacrymas multas cum magna gratiarum actione continenter Deo offert. Cuius scilicet, tanquam sibi presentis, & sua omnia clarissimè cernentis, memoriam habet.

14. Nona utilitas solatium in mœtore. Animum mœtore oppressum, scribit S. Isidorus Pelusiota, & 13. ep. profugatum, nihil perinde oblectare potest, vt Dei memoria. Atque hoc est quod ex me scire voluisti: Renuit consolari anima mea: memor sui Dei, & delectatus sum. Quemadmodum enim mulieri illius cruento profuio laborantis morbus, qui nec exinaniri, nec à medicis tractari ac sedari poterat, temporis puncto depulsus est, (ea enim simbriz terigit, Christus id passus est, ac March. 9. morbus profugit) sic etiam humana mœstria consolationem propellens, vt cui nihil solatij adhiberi queat, ad solam Dei recordationem facessit & euanescit.

CAP.